

Historia
Biblioteki im. Władysławy Wasilewskiej
Gimnazjum i Liceum im. St. Batorego

„Habent sua fata libelli”

Nigdy w życiu żadnego narodu dzieje instytucji oświatowej tak dobitnie i wyraźnie nie ilustrowały jego historii, jak księgozbiór Gimnazjum im. Stefana Batorego realizujący etos patriotycznego wychowania wynikający z założeń programowych szkoły powołanej w atmosferze euforii odzyskanej dopiero co niepodległości w 1918 roku. Jego losy na przestrzeni dziejów w sposób doskonały obrazują dramat szkoły i tragedię jej wychowanków.

Okres przedwojenny

Powstała wówczas bibliotekę, mieszczącą się w obecnej pracowni historycznej /sala nr 27/ prowadziła pani Felicja Potyńska, wspólnie ze wspomagającym ją w pracy uczniem Zbigniewem Purzyckim. Można przypuszczać, że księgozbiór mógł liczyć 14 tys. woluminów /jak świadczą zapisy numerów inwentarzowych w książkach/ i z tego powodu polonistka szkoły Maria Lelewiczowa wyrażała się o księgozbiórce, że "biblioteka była bogata". Szkoła utrzymywana przez państwo była wspierana również przez osoby prywatne, dlatego czytelnia mogła sobie pozwolić na prenumeratę czasopism zagranicznych. Niemale zasługi dla biblioteki miała anglistka Elżbieta Rogóyska, która wprowadziła książki i czasopisma angielskie.

W strukturze biblioteki można było wyodrębnić: Bibliotekę Nauczycielską i Biblioteczkę Uczniowskie/obejmowały ją zwykle podręczniki, np. *Wypisy historyczne/* oraz Biblioteczkę Klasowe. Bibliotekę wspomagały "filie", bowiem istniały biblioteczki kół zainteresowań /np. modelarska, radioamatorów czy Kółko Nauk Przyrodniczych/. Obok „filii” działała także *Biblioteczka Józefa Piłsudskiego*, na którą składało się 96 książek obejmujących jego prace i poświęconych jemu samemu.

Profil i charakter biblioteki odpowiadał założeniom pedagogicznym szkoły, świadczą o tym tytuły zachowanych książek popularyzujących ideę wychowania patriotycznego i obywatelskiego /np. dzieła Adama Mickiewicza, Zygmunta Krasińskiego czy Adama Asnyka, nie brakowało również tekstów romantycznej poezji krajowej i *Dzieł zbiorowych* Wacława Sieroszewskiego – wszystkie 25 tomów/. Dlatego w kanonie wychowania mieściły się biografie wielkich Polaków: Tadeusza Kościuszki, Stanisława Staszica, Jana Karola Chodkiewicza, Jana III Sobieskiego czy nawet Stefana Batorego, a wspierała go nowoczesna myśl pedagogiczna Johna C. Almacka: *Wychowanie obywatelskie* oraz Friedricha Wilhelma Foerstera: *O wychowaniu obywatelskiem: zasadnicze zagadnienia etyki i pedagogiki politycznej*. Komentarzem do idei wychowawczej szkoły jest praca Stanisława Pigionia ze wstępem Ignacego Chrzanowskiego: *Do podstaw wychowania narodowego* i Lucjana Zarzeckiego: *O wychowaniu narodowym*.

Nie bez powodu szkoła miała też ogromne osiągnięcia pedagogiczne, skoro dysponowała takimi książkami, jak Alfreda Bineta: *Pojęcie nowoczesne o dzieciach – rozwój fizyczny i umysłowy dziecka w wieku szkolnym*, Friedricha Wilhelma Foerstera: *Wychowanie człowieka, książka dla rodziców, nauczycieli i kapłanów*, Sergiusza Hessena *Podstawy pedagogiki* czy Gustave’a Le Bona *Psychologia wychowania*, a także Bogdana Nawroczyńskiego: *Swoboda i przymus w wychowaniu – siedem rozpraw pedagogicznych*.

Na uwagę zasługuje również bardzo rozbudowany dział dydaktyki: Hanny Pohoskiej: *Dydaktyka historii*, Stanisława Szobera: *Zasady nauczania języka polskiego*, Stanisławy Niemcówny: *Dydaktyka geografii; Metodyka wycieczek krajoznawczych* /wydawnictwo zbiorowe z ilustracjami, nakł. Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, Warszawa, 1909, druk Piotra Laskauera i S-ki/, Zenona Klemensiewicza: *Dydaktyka nauki o języku ojczystym*, Jana Amosa Komeńskiego: *Wielka dydaktyka*, Lucjana Zarzeckiego: *Nauczanie matematyki początkowej. Cz. 2, Nauka o liczbie wymiernej* czy Anieli Szcówny: *Dydaktyka wypracowań* i wiele innych.

Istniejący przy szkole ogród botaniczny wymuszał rozbudowanie działu przyrodniczego, zatem nie zabrakło takich tytułów, jak: *Hodowla ziół lekarskich* Jana Biegańskiego, *Mały atlas roślin górskich, Rośliny pnące i ścielące się: książka popularno-przyrodnicza* Romany Lubodzieckiej, *Przewodnik florystyczny po okolicach i parkach Warszawy* Romana Kobendzy i Januarego Kołodziejczyka, *Ogrody szkolne* i *Rośliny polskie: opisy i klucze do oznaczania wszystkich gatunków roślin naczyniowych rosnących w Polsce bądź dziko, bądź też zdziczałych lub częściej hodowanych: dla użytku florystów, uczniów szkół wyższych i średnich, rolników, leśników, farmaceutów i innych miłośników przyrody* oraz *Życie kwiatów: (zarys biologii kwiatów)* Władysława Szafera. Tę rozległą lekturę wspomagała *Metodyka przyrodoznawstwa: wskazówki praktyczne dla nauczycieli seminarjów, szkół powszechnych i średnich* Teodory Męczkowskiej i Stanisławy Rychterówny.

Ówczesnej dydaktyce wyrosłej z romantycznego absolutu nauki przyświecała nowatorska myśl, aktualna nawet i dziś, którą doskonale odzwierciedlał tytuł pracy Zygmunta Mysłakowskiego: *Nauczanie żywe a podręcznik szkolny*.

Niewątpliwie księgozbiór należał do bogatych i był różnorodny tematycznie. Obok literatury naukowej i tradycyjnej lektury można było przeczytać egzotyczną sztukę *Śakuntala, czyli Pierścień fatalny: dramat heroiczny w siedmiu aktach* Kalidasa /tł. z oryg. indyjskiego, wstępem i objaśn. opatrzył Stanisław Schayer/ czy *Rāmāyanę* (pol.; adaptacja) *Valmiki* /Brody: Nakł. księgarni Feliksa Westa, 1909/. Biblioteka szczyliła się również białymi krukami:

1. pierwszym wydaniem pod zaborem rosyjskim *Pan Tadeusza* z 1858 r.
2. *Pismami* A. Mickiewicza T. 6.: *Rzecz o literaturze słowiańskiej wykładana w Kolegium francuskim. Rok pierwszy (1840 – 1841)* /z 1858 r./
3. i T. 8.: *Rzecz o literaturze słowiańskiej wykładana w Kolegium francuskim. Rok drugi (1841 – 1842)* /z 1858 r./
4. *Dziełami* T. 2. Ludwika Osińskiego /z 1861 r./
5. *Muzyką do „Śpiewów historycznych”* Juliana Ursyna Niemcewicza /z 1860 r./
6. *Tłómaczeniami* Antoniego Edwarda Odyńca /z 1874 r./
7. *Anną z Nabrzeża* Seweryna Goszczyńskiego /z 1878 r./
8. *Gramatyką porównawczą języka polskiego* Antoniego Małeckiego /z 1879 r./
9. *Historią polską treściwie opowiedzianą ksiąg dwanaście* Józefa Szujskiego /z 1880 r./
10. *Wszystkimi dziełami polskimi* T. 2. Jana Kochanowskiego /z 1882 r./
11. studium o *Wincentym Polu* Karola Estreichera /z 1882 r./
12. i o *Janie Kochanowskim w świetle własnych utworów* Bronisława Chlebowskiego /z 1884 r./
13. *Nouvelle Chrestomathie française: extraits des meilleurs écrivains en prose et en vers trois derniers siècles* Alfreda Anspacha /z 1888 r./
14. *Le Cid* Pierre’a Corneille’a /z 1893 r./
15. *Śpiewami historycznymi* Juliana Ursyna Niemcewicza /z 1895 r./
16. opracowaniem Anieli Szyc: *Rozwój pojęciowy dziecka w okresie lata 6-12: badania nad dziećmi* /z 1899 r./
17. *Bitwą pod Racławicami dnia 4. kwietnia 1794* Wojciecha Kossaka i Jana Styki /Lwów: Nakł. Ks. Jakubowskiego i Madurowicza /z 1894 r./
18. *Pismami* T. 3. Bolesława Prusa /wydanie jubileuszowe – z 1897 r./
19. *Poczetem królów polskich: zbiór portretów historycznych – z rysunkami Jana Matejki* /z 1897 r./
20. *Historię Krakowa w zarysie* Klemensa Bąkowskiego /z 1898 r./
21. Do cennych pozycji należała praca J. Żytnego: *Krótki zarys szermierki na szable podług systemu włoskiego* /wyd. drugie, ilustrowane, Lwów, 1908, Nakł. Związku Polskich Gimn. Tow. Sokolich. 8, s. 53, 2 nlb., ilustracje w tekście/.

Biblioteka ma również pierwsze wydanie tomiku Jana Kasprowicza *Balladę o słończniku i inne nowe poezje* z 1908 r. /Lwów: Tow. Wydaw./ oraz *Chwile: poezje* z 1911 r. /Lwów: Tow. Wydaw. E. Wende i S – ka/, zbiór wierszy patriotycznych Kazimierza Przerwy – Tetmajera opublikowanych już w okresie I wojny światowej: *Cienie* z 1916 r., w których poeta wyraził swój żywy i gorący stosunek do polskich aspiracji niepodległościowych. Zbiorek ten chętnie był czytany w Legionach Józefa Piłsudskiego, pierwsze wydanie *Róży bez kolców* Zofii Urbanowskiej /z 1903 r./, Jana Lechonia: *Karmazynowy poemat* /z 1920 r./ oraz Leopolda Staffa *Barwa miodu* /z 1936 r./.

Ciekawostką dawnego gimnazjum były różnego rodzaju naklejki zamieszczane wewnątrz oprawionej w szare płótno książki przypominające o sposobach zachowania się w czasie czytania: *Zanim zaczniecie czytać książkę:*

1. *Kto szanuje książkę, ten...* 2. *Kto dba o swój wzrok, stan kręgosłupa, stan płuc, ten...* 3. *Kto sam chce uniknąć choroby zakaźnej lub ustrzec od niej innych, ten pamięta, że.../.*

Podczas okupacji książki gimnazjum znalazły schronienie w magazynie Biblioteki Narodowej, gdzie po wojnie rozproszyły się w jej księgozbiórze. Jego część – 75 książek, głównie z klasyki polskiej /m. in. Jan Kochanowski, Wespazjan Kochowski, Wacław Potocki, Ignacy Krasicki, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Cyprian Norwid, Józef Ignacy Kraszewski, Wincenty Pol, Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Władysław Reymont/ wróciła 14.01.1960 r. do biblioteki szkolnej, a wśród nich praca Kazimierza Stroczyńskiego: *Pieniądze Piastów od czasów najdawniejszych do roku 1300: rozbiorem źródeł współczesnych i wykopalisk oraz porównaniem typów mennicznych objaśnione*, wydanej w Warszawie, w Drukarni Komisji Rządowej Sprawiedliwości w 1847 r. Do tej pory Biblioteka Narodowa ma w swoim posiadaniu książki Gimnazjum im. St. Batorego /np. *Reewakuacja mienia z terytoriów spornych między Polską a Litwą* czy

Dokumenty dotyczące akcji delegacji polskich w Komisjach Mieszanych Reewakuacyjnej i Specjalnej w Moskwie/. Ma je również w swoich magazynach biblioteka uniwersytecka. Taką możliwość potwierdziła pani Hanna Łaskarzewska – kierownik Pracowni Dokumentacji Księgozbiorów Historycznych Biblioteki Narodowej. Albowiem podczas wojny istniał zwyczaj przechowywania księgozbioru w różnych bibliotekach. Pod koniec lat siedemdziesiątych, ówczesny rektor UW Zygmunt Rybicki pokazał je p. Teresie Garnarczyk, dyr. Liceum St. Batorego, która widziała je na wydzielonym specjalnie dla nich regale.

Pozostałe książki z księgozbioru gimnazjum ratowali sami nauczyciele szkoły i jej uczniowie, którzy brali je na przechowanie na czas wojny. Jeszcze do tej pory zdarza się, że któryś z dawnych lat przynosi książkę.

Początki biblioteki po wojnie

Kiedy biblioteka zajęła obecną pracownię językową nr 24, prawdopodobnie pod koniec 1945 r., rozpoczęto rekonstrukcję rozproszonego księgozbioru zakładając nowe księgi inwentarzowe. Świadczy o tym rok wydania zapisanej w książce inwentarzowej powieści Ignacego Józefa Kraszewskiego *Stara baśń* – 1945 r. Natomiast pierwszy zapis daty w książce inwentarzowej pojawia się – 7 października 1946 r. Zatem trudno ustalić dokładną datę założenia książki inwentarzowej, ponieważ na samym początku ich nie wpisywano. Można przypuszczać, że pracę nad spisaniem książek rozpoczęto już wcześniej od momentu rozpoczęcia zajęć szkolnych tuż po wojnie.

Wraz z odbudowywaniem księgozbioru tworzone pieczołowicie jego katalog, później dopiero założono książkę ubytków /5.10.1950 r./, a w kilka dni potem /21.10.1950 r./ - teczkę z dowodami wpływów.

Od tego momentu zaczęto przywracać rekonstruować księgozbiór dawnego Gimnazjum St. Batorego. Z zapisów wynika, że tuż po wojnie było ok. 6 tys. książek, obecnie biblioteka ma w swych zbiorach ok. 2 tys. egzemplarzy pochodzących z Gimnazjum Męskiego St. Batorego, Państwowego Gimnazjum St. Batorego oraz I Państwowego Liceum i Gimnazjum St. Batorego.

W 1947 r. biblioteka wzbogaciła się o ok. 2 tys. książek w języku niemieckim, francuskim, łańskim i angielskim oraz w języku polskim ze zbiorów pochodzących z Biblioteki Polskiego Liceum w Wetzikonie, w Szwajcarii.

Wówczas biblioteka otrzymała prawie całą klasykę literatury niemieckiej /*Pieśni Nibelungów*, wieloegzemplarzowe: dzieła Johanna Wolfganga Goethego, Friedricha Schillera, Gottholda Ephraima Lessinga, Gottfrieda Kellera, Heinricha Heinego oraz O. Flüchigera, Heinricha Kleista, Stefana Zweiga, Friedricha Nietzschego czy J. Reinharda, Freya, Webera: *Schweizer Lesebuch*, w tym, co ciekawe, Bolesława Prusa *Der Pharaon*/, literatury francuskiej /wieloegzemplarzowe – Pierre’a Corneille’a, Voltaire’a, Victora Hugo, Prospera Mérimégo, Jeana Racine’a, Pierre’a Beaumarchais, Alphonse’a Daudeta, Guy de Maupassanta, George Sand, Jeana de La Fontaine’a, Moliere, Romaina Rollanda / uzupełniały ją dzieła twórców rzymskich /Cicero, C. C. Tacitus, Livius Titus, C. Cr. Sallustius, Nepos Cornelius, Caesar G. Galius, Catulus Q. Valerino, Horatius Q. Flaccus, Vegilius P. Maro, Ovidius P. Naso, Plautus T. Maccius/ i greckich /Aristophanes, Sophocles, Homer, Thukydides/.

Podstawę darów stanowiły podręczniki: *Wypisy z literatury polskiej* /neoromantyzm, pozytywizm, romantyzm, oświecenie, barok/, w tym Henryka Szypera: *Adam Mickiewicz*, Stanisława Gogłuskiego: *Wypisy polskie dla kursu gimnazjalnego*, Adama Vetulaniego: *Historia ustroju Polski w zarysie; Historia Szwajcarii, Historia Grecji, Dzieje Rzymu, Historia – dzieje wieków średnich*, Aleksandra Zdanowicza *Historia*, historii geografii, propedeutyka filozofii, podręczniki do gramatyki francuskiej, do nauki języka angielskiego, z fizyki, chemii, arytmetyki, geometrii, algebry, stereometrii, trygonometrii.

Niezwykłym darem okazały się książki antykwaryczne, m. in. Alphonse’a de Lamartine: *Oeuvres T. 4.: Harmonies poetiques et religienses* /z 1832 r./ i *Oeuvres T. 1.: Premieres meditations poetiques* /z 1832 r./, Cornelli Tahiti: *De vita et moribus CN Iulii Agricola* /z 1852 r./, Georg Sand: *Lettres d'un voyageur* /z 1869 r./, *Theatre choisi de Corneille* /z 1872 r./, *Extraits de Montaigne, avec des notes, une notice biographique... et une étude grammaticale sur la langue de l'auteur* par V. Fauron /z 1883 r./, Juliusa Caesara: *Belli Gallici libri VII cum A. Hirti Libro Octavo* /z 1890 r./, Edouarda Paillerona: *Le monde où l'on s'ennuie* /z 1890 r./, Prospera Mérimégo: *Carmen* /z 1896 r./, René Milleta: *Rabelais* /z 1892 r./.

Sporą jego część na początku lat pięćdziesiątych „przesłano” do WODKO i do Wydziału Oświaty oraz do Ministerstwa Oświaty. Na podstawie wykazów, które znalazły się w posiadaniu szkoły, wycofano je 29.07.1957 r., a następnie kolejno w latach 1960-1964, a potem aż do r. 1999. Jednak ich spora część zaginęła.

W 1947 r. Polonia Amerykańska wspomogła bibliotekę około 120 książkami /William Szekspir, John Milton, Edgar Allan Poe, Jonathan Swift, Pearson and Martin: *Studies in Reading*, T. Engleman: *New Barners Readers*, Greenlow and Elsan: *Literature and Life*, M. Neville: *Growth in English* /.

Również Ministerstwo Oświaty podarowało szkole 8.09.1947 r. 52 książki, które nie oparły się cenzurze, bo niektóre z nich wycofywano już 21. 02.1951 r., (np. książkę Wacława Bieleckiego: *Stara i nowa*

demokracja i odesłano do Ministerstwa Oświaty 29.10.1955r.), w tym również *Wieś polską na nowych drogach* L. Kieleckiego /rok wyd. 1947/ czy nawet Władysława Gomułki: *Ku nowej Polsce: sprawozdanie polityczne i przemówienia wygłoszone na I Zjeździe PPR /Łódź, Książka i Wiedza, 1945/* oraz *W walce o demokrację ludową: artykuły i przemówienia* /Warszawa, Książka, 1947/ - spotkał je później ten sam los co książki gimnazjum czy szwajcarski dar.

Niebagatelną rolę odegrały dary od osób prywatnych. Prawdopodobnie w 1948 r. p. H. Długoszowska przekazała 26 książek, m. in. *Dzieje narodu polskiego cz. 1 i 2, Historię wieków średnich* R. Wipperera / Robert Ūr'evič Vippera/, *Rok bojów na Polesiu 1915-1916: notatki i szkice oficerów 6 Pułku Legionów Polskich* / [oprac.] Henryk Gruber /Warszawa: Nakł. Kasy Of. 6 PP., [1920]/ i cenną pozycję *Rok 1863* Józefa Piłsudskiego /nr inw. 4867/ wycofaną 21.02.1951 r., a która zaginęła, prawdopodobnie skonfiskowało ją Kuratorium i „poszła na przemiał”.

Lata pięćdziesiąte

Po wyprowadzce z Myśliwieckiej 6 /ostatni zapis w książce przychodów 12.01.1953 r./ na Czerniakowską 128 we wrześniu 1952 roku próbowano tworzyć bibliotekę o innym profilu i charakterze niż dotychczas.

Zmiany te zaczęły się już w 1948 r., kiedy władze polityczne skonfiskowały *Pisma* Józefa Piłsudskiego. Wspomina o tym zdarzeniu p. Alicja Strojnowska, absolwentka szkoły, a zarazem jej sekretarka:

[cyt.] „Zainteresowanie moje zaczęło się od momentu, kiedy od nowego szkolnego 1948/49 rozpocząłam pracę w sekretariacie Szkoły. Któregoś dnia (podczas tej pracy) p. dyrektor Roman Beranek wezwał mnie do swego gabinetu, w którym oprócz p. Dyrektora, było dwóch nieznanym mi mężczyzn. Otrzymałam polecenie, aby obydwu panów zaprowadzić do biblioteki szkolnej, w której już była pani bibliotekarka i wiedziała o całej sprawie. Biblioteka mieściła się wówczas w ostatniej sali po lewej stronie prawego (od wejścia do gmachu) korytarza biegnącego wzdłuż ul. Rozbrat. W Bibliotece jeden z panów zajął się katalogami książek bibliotecznych i czytając głośno nazwisko autora, oraz tytuł książki, powodował, że drugi z nich wyrzucał z półek regałów na podłogę te pozycje.

Wyrzucone książki musiały odnosić do któregoś z kątów sali Biblioteki Szkolnej. Z regałowych półek wyrzucane były różne lektury szkolne, albumy, pośród których znalazła się książka (oprawiona w szare płótno) *Polesie* Ossendowskiego. Drzwi biblioteki zostały zabezpieczone. Następnego dnia wszystkie te odrzucone książki musiały odwieźć do Kuratorium, które mieściło się wówczas przy Al. Jerozolimskich. Tam usłyszałam, że książki te „idą na przemiał.”

Polesie Ferdynanda Antoniego Ossendowskiego – w uwagach książki inwentarzowej odnotowano ołówkiem „odłożona”, ale wycofano ją 23.06.1959 r. jako pozycję „przedwojenną całkowicie zniszczoną”.

Z relacji p. Alicji Strojnowskiej wynika, że byli to urzędnicy Kuratorium /organ realizujący ówczesne dyrektywy polityczne nadzorujący oświatę, a w jego obrębie mieściły się różne sekcje metodyczne/, którzy dokonali w październiku 1948 r. selekcji księgozbioru, a tytuły, w ich mniemaniu, najbardziej niebezpieczne, kazali zaraz odwieźć w Al. Jerozolimskie, a pozostałe wycofać z księgozbioru.

Do odesłanych do Kuratorium Oświaty należały /393/ *Pisma zbiorowe: wydanie prac dotychczas drukiem ogłoszonych* Józefa Piłsudskiego /pierwsze siedem tomów – zapis w książce ubytków: „nr ub. 248, nr inw. 393 Piłsudski, *Pisma* t. 10” i obok w uwagach: „t. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 odesłane do kuratorium X 1948”

T. 1.: przedm. Walery Sławek; t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Leon Wasilewski; 1937

tematyka:

Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948) – publicystyka
Rosja - polityka - Polska - 19 w – publicystyka
Rosja - polityka wewnętrzna - 19 w

T. 2: t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Leon Wasilewski; 1937

tematyka:

Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948 r.) – pamiętniki
Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948 r.) – publicystyka
Polska - historia - 19-20 w – pamiętniki
Polska - historia - 19-20 w – publicystyka

T. 3: t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Wacław Lipiński; 1937;

tematyka:

Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948) – publicystyka
Powstanie 1863 r. styczniowe – publicystyka
Rewolucja 1905 r – publicystyka
Wojny 1912-1913 r. bałkańskie – publicystyka

T. 4: t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Wacław Lipiński; 1937

tematyka:

Piłsudski, Józef (1867-1935)
Mowy polskie - 1914-1918 r
Pamiętniki polskie - 1914-1918 r
Publicystyka polska - 1914-1918 r
Wojna 1914-1918 r - Polska – pamiętniki – publicystyka

T. 5: t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Kazimierz Świtalski; 1937

tematyka:

Listy polskie - 1918-1939 r
Mowy polskie - 1918-1939 r
Wojsko - Polska - 1918-1939 r – publicystyka
Polska - polityka - 1918-1939 r

T. 6: t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Kazimierz Świtalski; 1937

tematyka:

Legiony Polskie (1914-1917) – publicystyka
Mowy polskie - 1918-1939 r
Powstanie 1863 r. styczniowe – publicystyka
Publicystyka polska - 1918-1939 r

T. 7: t. niniejszy wstępem zaopatrzył Józef Moszczeński; 1937

tematyka:

Wojna 1919-1920 r. polsko-radziecka

W książce ubytków zapisane pod nr. 248 odnotowano 16.02.1951 r.: T. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 „odesłane do Kuratorium w październiku 1948 r.”, w książce inwentarzowej po roku 1951 umieszczono notatkę „odesłano do Ministerstwa Oświaty 29.10.1955”, ale brak ich rejestracji w wykazach ministerialnych. Owszem są zaznaczone jako odesłane, ale są to *Pisma zbiorowe*, tomy: 8, 9, 10. Błąd wynika z zapisu *Dzieł* Józefa Piłsudskiego, które w książce inwentarzowej umieszczono wszystkie dziesięć tomów pod jednym numerem – 393. Wycofano je wszystkie 16.02.1951 r., ale siedem powyższych tomów skonfiskowano, trzy pozostałe umieszczono z pozostałymi wycofanymi na „strychu”.

Również, jak głosi notatka w książce ubytków, „odesłano do Kuratorium” *Szlakiem I Brygady Wacława Lipińskiego* /3 egz.: 2400, 2402, 2474/ i wycofano je 20.02.1951, ale nie ma żadnej informacji o nich w książce inwentarzowej. Podobnie jest z tytułem Józefa Piłsudskiego /nr inw. 2383/ *Moje pierwsze boje* /nr ub. 315/.

Natomiast istnieje problem z numerem inwentarzowym 2384, pod którym zapisane są *Pisma wybrane* Józef Piłsudskiego /Warszawa, Towarzystwo Kulturalno – Oświatowe, 1934/.

Ich tematyka wg haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej:

Legiony Polskie (1914-1917) – szkice
Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948) – szkice
Polska - 19-20 w – szkice

A w książce ubytków pod nr. 316 zapisano *Moje pierwsze boje* Józefa Piłsudskiego /2384/ i notatkę „odesłano do Kuratorium”.

Natomiast w uwagach książki inwentarzowej przy nr. 2446 *Wielki Marszałek (1867 – 1935)* Wacława Lipińskiego wycofanej 20.02.1951 r. napisano: „odesłano do kuratorium”. Taki sam zapis istnieje również w ks. ubytków /nr ub. 321/.

Józef Piłsudski: *Rok 1920 z powodu pracy M. Tuchaczewskiego "Pochód za Wisłę"* /170/ w uwagach w książce inwentarzowej odnotowano ołówkiem „wycofano”, a w ubytkach dn. 15.06. 1962 r. /3120/ zamieszczono informację o odesłaniu do Ministerstwa Oświaty w 1955 r., ale nie ma tej pozycji na żadnym wykazie z ministerstwa.

Pod nr 106 w książce inwentarzowej wpisano osiem tomów Józefa Piłsudskiego: *Pisma, mowy, rozkazy*; wyd. zbiorowe prac dotychczas drukiem ogłoszonych /Warszawa, Instytut Badania Najnowszej Historji Polski, 1930 – 1931/. Ich tematyka wg haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej:

T. 1: Pisma, mowy, rozkazy

Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948) - 19 w
Rosja - polityka - Polska - 19 w
Polska - 19 w

T. 2: Pisma, mowy, rozkazy

Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948) - 1901-1914 r
Polska - 1901-1914 r

T. 3: Pisma, mowy, rozkazy

Organizacja Bojowa PPS
Powstanie 1863 r. styczniowe
Wojny 1912-1913 r. bałkańskie
Wojsko - Polska - 19 w
Wojsko - reforma - Rosja - 1901-1914 r
Polska - 1901-1914 r

T. 4: Pisma, mowy, rozkazy

Legiony Polskie (1914-1917)
Tymczasowa Rada Stanu (1916-1917)
Związki Strzeleckie - 1914-1918 r
Akt 5 listopada 1916 r
Wojna 1914-1918 r - bitwy - Polska

T. 5: Pisma, mowy, rozkazy

Wojsko - Polska - 1918-1939 r
Polska - 1918-1939 r

T. 6: Pisma, mowy, rozkazy

Tuhačevskij, Mihail Nikolaevič (1893-1937)
Wojna 1919-1920 r. polsko-radziecka
Wojsko - Polska - 1918-1939 r
Wojsko - ZSRR - 1917-1941 r

T. 7: Pisma, mowy, rozkazy 1930

Wojsko - Polska - 1918-1939 r
Polska - 19 w

Polska - 1918-1939 r

T. 8: Pisma, mowy, rozkazy

Legiony Polskie (1914-1917)
Polska Partia Socjalistyczna (1892-1948)
Polska - 19-20 w

W książce inwentarzowej piórem /w uwagach książki inwentarzowej nie wolno stosować długopisu – tu pióra, poza stwierdzeniem ubytku/ wpisano: „wycofano i odesłano do Kuratorium” i podpis „T.R.”, a w ks. ubytku pod nr. 3119 notatka „odesłano do Ministerstwa Oświaty w 1955 r.”

Wówczas /1951 r./ wycofano m. in.:

16.02.1951 r.

- 1) *Piętnaście lat państwa polskiego: praca zbiorowa / słowo wstępne Janusza Jędrzejewicza – makulatura /inw. 118/*
- 2) Juliusz Kaden – Bandrowski: *Piłsudczycy – zaginiona /inw. 189/*
- 3) Juliusz Kaden – Bandrowski: *Bitwa pod Konarami – zaginiona /inw. 260/*
- 4) Seweryn Romin: *Z notatek legionisty – zaginiona /inw. 273/*

16.02.1951 r.

- 5) Henryk Lewartowski: *Święta Legionów na Polesiu w r. 1915 – Ministerstwo Oświaty 27.07.1954 r. /inw. 282/*
- 6) Elga Kern: *Marja Piłsudska: matka Marszałka: wizerunek życia – zaginiona /inw. 304/*
- 7) Wacław Lipiński: *Walka zbrojna o niepodległość Polski w latach 1905–1918: - Ministerstwo Oświaty /inw. 334 /*

29.10.1955 r.

- 8) Wacław Lipiński: *Walka zbrojna o niepodległość Polski w latach 1905–1918: – zaginiona /inw. 335/*
- 9) Juliusz Kaden – Bandrowski: *Pod Belwederem – zaginiona /inw. 336/*
- 10) **Józef Piłsudski: Pisma zbiorowe t. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 – kuratorium /inw. 393/**
- 11) Kazimiera Hłakowiczówna: *Wiersze o Marszałku Piłsudskim: 1912 –1935: – zaginiona /inw. 415/*
- 12) *1918-1938: dwudziestolecie Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej: materiały, fakty, cyfry, wiersze na dzień 11 listopada / Ludwik Stolarzewicz, [pseud.] Adam Galiński – zaginiona /inw. 428/*

16.02.1951 r.

- 13) Anna Grefnerowa: *Kilka słów o romantyzmie marszałka Piłsudskiego – Ministerstwo Oświaty /inw. 683/*

29.10.1955 r.

- 14) Kazimierz Jeziorański: *Dlaczego musimy mieć kolonie? – Ministerstwo Oświaty 27.07.1954 r. /inw. 725/*
- 15) Józef Maciejowski [oficer policji i KOP służący w policji]?: *Dlaczego Marszałek Piłsudski – zaginiona /inw. 749 /*
- 16) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski: życiorys – Ministerstwo Oświaty 5.08.1954 r. /inw. 873/*
- 17) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski: życiorys – zaginiona /inw. 874/*
- 18) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski: życiorys – zaginiona /inw. 875/*
- 19) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski: życiorys – zaginiona /inw. 876/*
- 20) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski: życiorys – Ministerstwo Oświaty 5.08.1954 r. /inw. 877/*
- 21) Felicjan Stawoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył – zaginiona /inw. 878/*
- 22) Felicjan Stawoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył – Ministerstwo Oświaty 5.08.1954 r. /inw. 879/*
- 23) Felicjan Stawoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył – Ministerstwo Oświaty 5.08.1954 r. /inw. 880/*

- 24) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona** /inw. 881/
 25) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona** /inw. 882/
 26) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona** /inw. 883/
 27) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona**/inw. 884/
 28) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **Ministerstwo Oświaty 5.08.1954 r.** /inw. 885/
 29) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **Ministerstwo Oświaty 5.08.1954 r.** /inw. 886 /
 30) Józef Mączka: *Starym szlakiem* – **zaginiona** /inw. 1201/
 31) Felicjan Sławoj Składkowski: *Moja służba w brygadzie: pamiętnik polowy* – **zaginiona** /inw. 1508/
 32) Klaus Mehnert: *Młodość w Rosji Sowieckiej*; autoryz. przekład z niem. F.Weissowej. Warszawa, 1933. Wyd. Nowoczesne – **zaginiona** /inw. 1512/
 33) Klaus Mehnert: *Moralność i kultura w Rosji Sowieckiej*; Warszawa, 1934 – **zaginiona** /inw. 1513/
 34) Jerzy Pogonowski: *Bój o Lwów: (z walk Armji Ochotniczej z 1920 roku)* – **zaginiona** /inw. 1793/
 35) Wacław Lipiński: *Od Wilna po Dynaburg: (wspomnienia z walk 5 P.P. Legjonów)* – **zaginiona** /inw. 1976/
 36) Kazimierz Bukowski, Henryk Cepnik: *Ignacy Mościcki: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: zarys życia i działalności* – **zaginiona** /inw. 1966/
 37) Juliusz Kaden – Bandrowski: *Piłsudczycy* – **zaginiona** /inw. 2016/
 38) Władysław Pobóg – Malinowski: *Symbol bohaterstwa: rzecz o Marszałku Piłsudskim* – **zaginiona** /inw. 2020 /
 39) Bertold Merwin: *Legiony w boju 1914. T. 1, II Brygada w Karpatach* – **zaginiona** /inw. 2040/
 40) Bertold Merwin: *Legiony w boju 1915. T. 2, II Brygada na Bukowinie i pograniczu Besarabii* – **zaginiona** /inw. 2040/

19.02.1951 r.

- 41) Wacław Sieroszewski: *Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2070/
 42) Wacław Sieroszewski: *Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2075/
 43) Wacław Sieroszewski: *Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2078/
 44) Wacław Sieroszewski: *Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2077/
 45) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2080/
 46) Wacław Sieroszewski: *Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2100/
 47) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2102/
 48) Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2118/
 49) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona** /inw. 2120/
 50) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona**/inw. 2140/
 51) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona** /inw. 2148/
 52) Wacław Sieroszewski: *Józef Piłsudski* – **zaginiona** /inw. 2149/
 53) Henryk Cepnik: *Józef Piłsudski twórca niepodległego państwa polskiego: zarys życia i działalności (5.XII.1867-12.V.1935)* – **zaginiona** /inw. 2204 /
 54) Stanisław Łoza: *Profesor Ignacy Mościcki: Prezydent Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej* – **zaginiona** /inw. 2162/
 55) Kazimiera Iłłakowiczówna: *Ballady bohaterskie /307/* – **zaginiona** /inw. 2168/

20.02.1951 r.

- 56) *Marszałek Józef Piłsudski*, [oprac.] Wacław Sieroszewski – **zaginiona** /inw. 2359/
 57) *Marszałek Józef Piłsudski*, [oprac.] Wacław Sieroszewski – **zaginiona** /inw. 2360/
 58) Józef Piłsudski: *Moje pierwsze boje: wspomnienia, spisane w twierdzy magdeburskiej* – **zaginiona** /inw. 2382 /
 59) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona** /inw. 2321/
 60) Felicjan Sławoj – Składkowski: *Gdzie widziałem Komendanta nim Polskę wywalczył* – **zaginiona** /inw. 2322/
 61) Józef Piłsudski: *Moje pierwsze boje: wspomnienia, spisane w twierdzy magdeburskiej* – (ks. ubytków) **kuratorium** /inw. 2383 /
 62) Józef Piłsudski: *Pisma wybrane* – **kuratorium** /różnica tytułu między książką inwentarzową a ubytku/ /inw. 2384 /
 63) Wacław Lipiński (Socha): *Szlakiem I Brygady: dziennik żołnierski* – (ks. ubytków) **kuratorium** /inw. 2400/

- 64) Wacław Lipiński (Socha): *Szlakiem I Brygady: dziennik żołnierski* – (ks. ubytków) **kuratorium** /inw. 2402/
 65) Władysław Pobóg-Malinowski: *Józef Piłsudski: 1867-190: w podziemiach konspiracji*; Warszawa: nakł. Gebethnera i Wolffa, 1935 – **zaginiona** /inw. 2441/
 66) Leon Wasilewski: *Józef Piłsudski jakim go znałem* – **zaginiona** /inw. 2543/
 67) Wacław Lipiński: *Wielki Marszałek (1867-1935)* – w książce inw. „odesłano do Kuratorium”, a w ubytkach „odesłane do **Kuratorium**” /inw. 2446/
 68) Wacław Lipiński: *Szlakiem I Brygady: dziennik żołnierski* – (ks. ubytków) **kuratorium** /inw. 2474/
 69) Zygmunt Branicki: *Pieśń o Piłsudskim*; Wyd. 4 / uzup. i wstępem poprzedził Zygmunt Branicki; Zamość: Zygmunt Pomarański i Spółka, 1929 (Kraków: Drukarnia Narodowa); Wydano w piętnastą rocznicę sierpniowego czynu zbrojnego 6.VIII.1914 – 6.VIII.1929/ – **zaginiona** /inw. 2651/

21.02.1951 r.

- 70) Kazimiera Hłakowiczówna: *Ścieżka obok drogi* – **zaginiona** /inw. 2712/
 71) Władysław Bandurski: *Krwi ofiarnej cześć [Legiony polskie: przemówienia i kazania]* – **zaginiona** /inw. 2825/
 72) *Album Legionów polskich*: 126 obrazów – **zaginiona** /inw. 3531/
 73) *Album Legionów polskich*: 126 obrazów – **zaginiona** /inw. 3532/
 74) Józef Piłsudski: *Rok 1863: odczyt wygłoszony d. 20. I. 1924 w Warszawie* – **zaginiona** /inw. 4867/
 75) Stanisław Kutrzeba: *Polska odrodzona 1914-1928* – **zaginiona** /inw. 6981/
 76) Leon Wasilewski: *Józef Piłsudski jakim go znałem* – wycofana 21.02.1951 r. i odesłana do **Ministerstwa Oświaty 29.10.1955 r** /inw. 6992/
 77) Juliusz Kaden – Bandrowski: *Podpułkownik Lis Kula* [Biblioteka Żołnierza Polskiego] – ks. inw. „**wycofana**”; **zaginiona** /inw. 6999/
 78) Tadeusz Kutrzeba: *Wyprowa kijowska 1920* – ks. inw. „**wycofana**”; **zaginiona** /inw. 7010/
 79) *Profesor dr. Ignacy Mościcki: życie i działalność na polu nauki i techniki* / Kazimierz Drewnowski i in. – ks. inw. „**wycofana**”; **zaginiona** /inw. 7011/
 80) Bolesław Podhorski: *Zagadnienia Społeczeństwa i Państwa Polskiego na Wołyniu. Z mapką.* – **zaginiona** /inw. 7025/

27.02.1951 r.

- 81) *Album Legionów polskich* – **zaginiona** /inw. 3571/
 82) *Ku czci poległych lotników: księga pamiątkowa* – **zaginiona** /inw. 3572/
 83) Wacław Sieroszewski: *Łańcuchy* /Seria: Ku wolności/ – ks. inw. „**odłożona**” /inw. 1361/

W następnych latach uznano za zaginione i wycofano następujące książki:

- 84) Adam Krzyżanowski: *Rządy marszałka Piłsudskiego* – **zaginiona** /inw. 262/
 85) Józef Piłsudski: *Poprawki historyczne* – **zaginiona** /inw. 449/
 86) Stefan Pomarański: *Józef Piłsudski: życie i czyny* – **zaginiona** /inw. 2019/
 87) Edward Słoński: *W więzieniu* – **zaginiona** /inw. 1086/
 88) Józef Piłsudski: *Rok 1920 z powodu pracy M. Tuchaczewskiego "Pochód za Wisłę"* – ks. inw. „**wycofana**”, a w ks. ub. **Ministerstwo Oświaty 29.10.1955 r.** /inw. 170/
 89) *W walce o niepodległość Józefa Piłsudskiego* /nr inw. 2655, 2681, 2682, 2683, 2685, 2687/ wycofano je na podstawie Protokołu nr 22 z dn. 8.06.1962 r. uznając je za zaginione.

Wątpliwości budzą dwie pozycje, które zostały skreślone z księgozbioru 10.06.1962 r. na podstawie Protokołu 21 jako „odesłane do Ministerstwa w 1955”. Owszem umieszczono w nim większość książek pobranych przez Ministerstwo Oświaty, świadczą o tym sporządzone przez niego wykazy, ale analiza protokołu wskazuje również, że znajdują się na niej pozycje wysłane do Wydziału Oświaty /np. Mieczysław Fularski: *Przysposobienie wojskowe u obcych: Niemcy, Rosja Sowiecka, Szwajcaria, Francja, Anglja, Włochy, Czechosłowacja, Finlandja, Litwa, Rumunja, Stany Zjednoczone*; Bronisław Bruner: *Opieka nad szkołami polskimi zagranicą*, Wiktor Przecławski: *O polskich pamiątkach i zbiorach w Rosji*/, względnie „odłożone” /Ludwik Tur [Janowski]: *Uniwersytet Wileński*, Adam Skwarczyński: *Wskazania*, Jerzy Kossowski: *Biały folwark* i itd./ lub wcześniej „wycofane” /Hardy Schilgen: *O czystości młodzieży*, Wacław Sieroszewski: *Marszałek Józef Piłsudski*, Ferdynand Goetel: *Ludzkość*, itd./. Ponadto nie Ministerstwo skonfiskowało /106/ *Pisma, mowy, rozkazy*; T. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 Józefa Piłsudskiego .

W tym wypadku należy wierzyć notatce sporządzonej w książce inwentarzowej: „wycofano i odesłano do Kuratorium”, skoro pod notatką widnieje podpis „T.R.”.

Po konfiskacie dokonanej w październiku 1948 r. /o czym wspomina p. Alicja Strojnowska/ przez urzędników Kuratorium Oświaty *Pism zbiorowych* oraz *Pism, mów, rozkazów* Józefa Piłsudskiego /przemawia za takim wnioskiem identyczny zakres tematyczny obu dzieł Józefa Piłsudskiego/ Biblioteka Gimnazjum i Liceum im. St. Batorego przeżyła następną selekcję księgozbioru – tym razem dokonał ją Wydział Oświaty w 1952 r. W jej wyniku prawdopodobnie wywieziono archiwum szkoły i wycofane książki „zgodnie z pismem okólnym nr 17” /Pismo do Przewodniczącego Rady Narodowej m. st. Warszawy – Wydział Oświaty: „Sprawa – selekcji księgozbioru szkolnego” z 1952 r./ . Wówczas też zmienił się opiekun biblioteki, dlatego spóźniono się z dostarczeniem do Wydziału Oświaty „kartki z wykazem książek wycofanych z księgozbioru szkolnego”.

Po raz drugi, po przeprowadzce szkoły na Czerniakowską /po rozpoczęciu roku szkolnego – 1.09.1952 r./ dokonał selekcji księgozbioru zamkniętego od r. 1948 przez urzędników Kuratorium, Wydział Oświaty – ówczesny organ wykonawczy, a książki wówczas skonfiskowane przesłano do p. Brodowej do Wydziału Oświaty /notatka na wykazie 23.10.1953 r./ . Ten fakt łączy się z istnieniem zbieżności w czasie i w charakterze pobranych przez Wydział Oświaty książek z datą wycofanych na makulaturę – 23.10.1953 r. Wówczas skreślono z księgozbioru 54 książki uznając je jako „przestarzałe i zniszczone”, w tym Tomasz Dąbrowskiego: *Historia Biblijna dla szkół średnich, wydziałowych i seminariów nauczycielskich: (z mapą): Nowy Zakon*, Kazimierza Kosińskiego: *Pisarzy politycznych*, Bronisława Listwana: *Wypisy polskie, 11 egz. Ewangelii i dziejów apostołskich*, Piotra Nowaka: *Prawdy wiary*, Franciszka Barańskiego: *Jeszcze Polska nie zginęła – pieśni patriotyczne i narodowe*.

Wydział Oświaty przejął w 1953 r. książki o „wątpliwych” politycznie tytułach i oficjalnie już wycofanych w 1951 r. i 1952 r.

- 1) Edmund Jezierski: *Serce Polski: pamiętnik ucznia* /inw. 11/
- 2) Mieczysław Władysław Opałek: *Tarcze Legionów*: [oprac. i przedm. zaopatrzył Mieczysław Opałek] /inw. 277/
- 3) Karol Koźmiński: *Poezja Legionów: 1796-1807* / [zebr., oprac., opatrzył wstępem i życiorysami Karol Koźmiński] /inw. 416/
- 4) *Od morza na ocean, od wybrzeża do kolonji: dzieje - myśli – fakty* [oprac. do dr. Kazimierz Gleyden-Zieleniewski] /inw. 744/
- 5) Erazm Majewski: *Kapitał: rozbiór podstawowych zjawisk i pojęć gospodarczych*/inw. 1329/
- 8) Tadeusz M. Nittman: *Mały Piłsudczyk* /inw. 2247/
- 9) Stanisław Tworowski: *Miłość i bohaterstwo: rozważania dla młodzieży polskiej* /inw. 2646/
- 10) *Pierwszy Zjazd Legionistów* /inw. 2817/
- 11) Kazimierz Konarski: *Polska jako przedmurze Europy* /inw. 1921/
- 12) *Ewangelia* /inw. 6428/
- 13) Adorjan Divéky: *Święty Emeryk: patron młodzieży węgierskiej i jego stosunek do Polski*/inw. 6052/
- 14) Józef Szujski: *Tadeusz Rejtan na sejmie 1773 r.* /inw. 926/
- 15) Wojciech Bąk: *Brzemie niebieskie*/inw. 2454 /
- 16) Henryk Sienkiewicz: *Pójdźmy za nim!* /inw. 806/
- 17) Karol Fryderyk Libelt: *O miłości ojczyzny* /inw. 1920/
- 18) Piotr Choynowski: *Wigilia Wojewody: O pięciu panach Sulerzyckich* /inw. 537/

I następną wycofano dopiero w 1957 r. na podstawie wykazów Wydziału Oświaty z datami: 29.09.1953, 23.10.1953 r. w sumie 168 książek, w przeważającej części o podobnych w charakterze, o czym świadczą same tytuły: *Kudak: twierdza kresowa i jej okolice: monografia historyczna* Maryana Dubieckiego, *Powstanie listopadowe* Ewy Białyni, *Polacy i polskość na Litwie i Rusi* Edwarda Maliszewskiego, *Dzieje misji katolickich* Władysława Szoldrskiego, *Dzieje narodu polskiego opowiedziane dla młodzieży* Feliksa Konecznego, *Kwiatki św. Franciszka, Jezus Chrystus* Karola [Karla] Adama; [tł. Stefana Grelewskiego], *Ku czemu Polska szła* Artura Górskiego, *Historia miasta Lwowa: w zarysie* Fryderyka Papée, *Mogiła nieznanego żołnierza* Andrzeja Struga i większość utworów Walerego Przyborowskiego.

Inny dokument „Wyjaśnienie do księgi ubytków” z dn. 24.06.1965 stwierdza: „W wyniku selekcji przeprowadzonych przez Wydział Oświaty w latach 1953 – 1955 wycofano ok. 2000 pozycji /ideologicznie obce, klerykalne, przestarzałe itp.”

Pozostałe wycofane – mniej „wątpliwe” książki spisano /„Spis książek proponowanych do wycofania”/ i umieszczono na strychu szkoły, z których w późniejszych latach /1954 – 1956/ korzystał Wydział Bibliotek

Ministerstwa Oświaty. Świadczą o tym fakcie wykazy zapotrzebowań ministerstwa /"w = wysłane do Ministerstwa Oświaty dn. 29.10.1955"/, a także Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych.

Kolejne protokoły: z dn. 4.01.1954 r. informują o 3337 odłożonych i nieodnalezionych książkach, które zostały wpisane do książki ubytków, a następny „Protokół ze stanu biblioteki w r. sz. 1953/54” sporządzony 12.07.1954 r. podaje liczbę brakujących książek – 1989. „Protokół z r. szk. 1954/55” sporządzony 27.06.1955 r. określa liczbę ubytków – 1874.

„Protokół ze stanu księgozbioru w dn. 23.06.1956 r.” stwierdza brak 3791 książek i wskazuje na ich „odbiorców”:

1. książki nieużyteczne oddane do dyspozycji Ministerstwa Oświaty – 374
2. książki wątpliwe przesłane dla oceny do Ministerstwa Oświaty w dn. 29.10.55 r., 5.08.54 r., 27.07.54 r. – 666
3. książki wątpliwe przesłane dla oceny do Wydziału Oświaty w dn. 23.10.53 r., 29.10.53 r. – 168
4. książki oddane w depozyt do WODKO – 740

W posiadaniu biblioteki szkolnej znalazły się niepełne „wykazy”, które w przybliżeniu pozwoliły ustalić miejsce i czas wywiezionych książek i ich tytuły. Półoficjalnie przyznały się: Wydział Bibliotek Ministerstwa Oświaty 27 lipca 1954 r. /w Protokole ubytków nr 1 z dn. 18.07.1957 r. zapisano datę 2.06.1955 r./, 5.08.1954 r., 29.10.1955 r., 6.04.1956 r./, Wydział Oświaty /29.09.1953 r., 23.10.1953 r. i tego samego dnia niektóre z nich wycofano na makulaturę /23.10.1953 r./ i WODKO / [napisano: „29.05.” bez podania roku]/.

Ale na tych listach brakuje wielu tytułów, o których wiadomo tylko z zapisów w uwagach książek inwentarzowych i ubytków, że znalazły się w Wydziale Bibliotek Ministerstwa Oświaty, Wydziale Oświaty i Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia Kadr Oświatowych.

Brakuje informacji o Kuratorium Oświaty, które nie zostawiło żadnego dokumentu, wiadomo tylko z odręcznych zapisów w książce ubytków i inwentarzowej, że odesłano do niego w 1948 r. wyselekcjonowane książki, a ich dalszy los nie jest znany.

Już po selekcjach dokonanych najpierw przez Kuratorium, a następnie przez Wydział Oświaty i pobraniu przez nich książek, odsyłało do Wydziału Bibliotek Ministerstwa Oświaty książki ze szkolnego księgozbioru kolejno w latach 1954, 1955, 1956.

Pierwszy wykaz 58 książek większości z polskiej literatury pięknej /Jan Lechoń, Teofil Lenartowicz, Juliusz Kaden – Bandrowski, Michał Czajkowski, Karol Hubert Rostworowski, Kornel Ujejski, Kazimierz Przerwa – Tetmajer/ sporządzony przez radcę ministerstwa Franciszka Zolicha nosi datę 27.07.1954 r.

5.08.1954 r. przesłano do Ministerstwa Oświaty 94 książki, m. in.: z literatury pięknej: Jerzego Żuławskiego: *Eros i Psyche*, Józefa Weyssenhoffa: *Nowele*, Wacława Przyborowskiego: *Raławice i Rok krwi i niedoli*, Stefana Żeromskiego: *Ponad śnieg*; z historii literatury: Wiktora Dody: „Trylogia” *Sienkiewicza*, Tadeusza Grabowskiego: *Wstęp do nauki literaturze szczególnem uwzględnieniem literatury polskiej*; podręczniki z botaniki, arytmetyki; z historii: Jana Rzewnickiego: *1863 – obrazy sceniczne z powstania styczniowego*, Jana Czempińskiego: *Kazimierz Pułaski w 150 rocznicę bohaterskiego zgonu rycerza wolności na polu chwały*, Henryka Bagińskiego: *Wolność Polski na morzu*, Stanisławy Pisarzewskiej: *Zarys dziejów Polski: od najdawniejszych do ostatnich czasów*, dwa tomy Serii: *Setne rocznice wielkich mężów Francji*, Franciszka Rawity – Gawrońskiego: *Studia i szkice historyczne*, Ferdynanda Hoesicka: *Legendowe postacie zakopiańskie: Chałubiński, ks. Stolarczyk, Sabata*; Janusza Rakowskiego: *Rola Centralnego Okręgu Przemysłowego* czy książki podręcznicze.

Po raz trzeci w 29.10.1955 r. przekazano do Wydziału Bibliotek Ministerstwa Oświaty /I piętro, pok. 127/ następną partię książek /50 poz./, wycofanych już w 1951 r. i 1952 r. Na wykazie zamieszczono notatkę: „Te książki trzeba ze skrzyni wybrać i na sobotę pod wyżej wskazanym adresem przez woźnego odesłać do Ministerstwa”. M. in.: *Ustawa rządowa z dn. 3.5.1791 r.*, Bronisława Geberta i Gizeli Gebertowej: *Wypisy historyczne do nauki dziejów starożytnych*, Hardy’ego Schilgena: *O czystości młodzieży – rzecz o wychowaniu do czystego życia dla rodziców, wychowawców i duszpasterzy*, Mariana Grabskiego: *Wkłady /pieniądz bankowy/ i pocztowe kasy oszczędności*; Ludwika Tura /Ludwik Janowski/: *Uniwersytet Wileński*, Artura Śliwińskiego: *Stefan Batory*, Bolesława Polkowskiego: *Dorobek Polski na morzu*, Aleksandra Fredry: *Zemsta*, Ferdynanda Goetla: *Ludzkość*, Ignacego Chrzanowskiego: *Nasz hymn narodowy*, Aleksandra Kamińskiego: *Dr Henryk Jordan twórca nowoczesnego wychowania fizycznego w Polsce*, Franciszka Gabryła: *Polska filozofia religijna w wieku XIX*. Na wykazie znalazły się **Pisma zbiorowe: wydanie prac dotychczas drukiem ogłoszonych Józefa Piłsudskiego /393/ t. 8, 9, 10:**

T. 8; t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Kazimierz Świtalski; 1937

tematyka:

Publicystyka polska - 1918-1939 r
Wojsko - historia - Polska - 1901-1939 r – publicystyka
Polska - polityka wewnętrzna - 1918-1939 r – publicystyka

T. 9: t. niniejszy zred., wstępem i przypisami zaopatrzył Kazimierz Świtalski; 1937

tematyka:

Mowy polskie - 1918-1939 r
Publicystyka polska - 1918-1939 r
Polska - polityka - 1918-1939 r – publicystyka

T.10: t. niniejszy oprac. Henryk Wereszycki; Skorowidze i uzupełnienia; 1938

tematyka:

Piłsudski Józef – indeks

Ostatni raz 6.04.1956 r. odesłano 374 książek określonych „jako nieużyteczne dla biblioteki Szkoły T.P.D X: biologii 30 tomów, chemii 21 tomów, fizyki 37 tomów, Francuski 94 tomów, Angielski 137 tomów: razem 374 tomów” /książki wycofywano od 18.07.1957 r./ . Są to te pozycje, przy których w „Protokole ze stanu księgozbioru w dn. 23.06.1956 r. ”brakuje informacji o dacie ich odesłania, ale istnieje dokument ministerstwa potwierdzający przejęcie książek 6.04.1956 r. /”Pokwitowanie” podpisane prawdopodobnie przez J. Czyżewską – podpis nieczytelny/.

W Wydziale Bibliotek Ministerstwa Oświaty znalazło się 576 książek Gimnazjum i Liceum im. St. Batorego.

Niektóre książki wróciły z Ministerstwa Oświaty, pierwsza w 1959 r. Adama Galińskiego /Ludwik Stolarzewicz/: *Młoda Polska: poezja i dramat, antologia i literatura: podręcznik literacko-metodyczny dla szkół średnich i samouków* /14208/ na wykazie Wydziału Oświaty 29.09.1951 r., a 21.04.1960 r. następane:

1. Albert Sorel: *Obyczaje polityczne* – Wydział Oświaty 23.10.1953 r.
2. Piotr Chmielowski: *Jan Kasprówic*
3. Mariusz Zaruski: *Na skrzydłach jachtów*
4. Jerzy Bandrowski: *Na polskiej fali*
5. Henryk Mościcki: *Pod znakiem Orła i Pogoni*
6. *Bez Przyłbicy: organ myśli i czynu młodych katolików polskich* /red. Michał Kazimierz Sobański – Wydział Oświaty 29.09.1953 r.

A później: *ABC o morzu*, Wiktora Grzegorza Ambroziewicza: *Regulamin egzaminu dojrzałości*, Eugeniusza Kwiatkowskiego: *Dysproporcje: rzecz o Polsce przeszłej i obecnej, Kurs żeglugi śródlądowej: wiadomości podstawowe: praca zbiorowa*: Warszawa, nakł. Ligi Morskiej i Kolonialnej, 1935, Zygmunta Krasieńskiego: *Irydion* /3 egz./, Ludwika Janowskiego: *W promieniach Wilna i Krzemieńca*, Marii Konopnickiej: *W winiarskim forcie* /2 egz./, Henryka Sienkiewicza: *Quo vadis* /2 egz./, Mariusza Zaruskiego: *Na morzach dalekich*, Henryka Mościckiego: *Pod znakiem orła i pogoni i Promieniści, Filareci i Filomaci* [zebr. i objaśnił] Henryk Mościcki, Andrzeja Struga: *Mogiłka*, Karola Górskiego: *Pomorze. Wczoraj i dziś*, Zygmunta Krasieńskiego: *Przedświt* /6 egz./, Wincentego Pola: *Pieśń o ziemi naszej*, Teofila Lenartowicza: *Zachwycenie* /2 egz./ i *Lirenka* /3 egz./ oraz *Wybór poezji*, Kazimierza Gielniewskiego: *Ofiara nocy listopadowej*, Cicero, spora część „księgozbioru szwajcarskiego” z tekstami łacińskimi.

Ostatni na liście, do którego 29.05? /brak daty, być może 1954 lub 1955 r./ wysłano 690 książek, m. in. z literatury pięknej, z historii literatury w języku niemieckim z „księgozbioru szwajcarskiego”, był Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Kadry Oświatowej /WODKO – powołany przez Ministra Oświaty 7.07.1951 r./, ul. Jezuicka 4. Notatka na wykazie informuje: „Dyrekcja X Liceum Ogólnokształcącego T.P.D. przesyła 740 książek niemieckich i prosi o wysłanie książek angielskich”. Szkoła nigdy jednak tych książek nie otrzymała, a oddane w depozyt /„Protokół ze stanu księgozbioru w dn. 23.06.1956 r.”/ nigdy nie wróciły do szkoły.

Odrębną grupę stanowią książki „odłożone” /tak zanotowano ołówkiem w uwagach w ks. inwentarzowej/, które, jak się okazało z wykazów, trafiły do Ministerstwa Oświaty /np. 203 – Marian Dubiecki: *Romuald Traugutt*; 1207 – Edward Maliszewski: *Polacy i polskość na Litwie i Rusi*; 3556 – Czesław

Znamierowski: *Konstytucja styczniowa i ordynacja wyborcza*; 5239 Walery Przyborowski: *Król Krak i Królowna Wanda: opowiadanie przedhistoryczne dla młodzieży*; 6321, 6322 – Walery Przyborowski: *Dzieje 1863 roku*; 2582 – Antoni Knot: *Dzieje szkolnictwa wojskowego w Polsce*; I również do Wydziału Oświaty: 7012 – *W sprawie św. Stanisława biskupa*; 916 – H. Sukiennicki: *Międzynarodowe mandaty kolon[ialne]*; 2637 – Józef Mackiewicz: *Bunt rojstów*; 1435 – *Zmartwychwstała 1918 – 1928: (rozważania i uwagi z okazji dziesięciolecia odrodzonej Polski)*; 2577 – Kazimierz Lutostański: *Skauting jako system wychowania moralnego*.

Można przypuszczać, że książki wcześniej wyselekcjonowane i „odłożone”, których nie można było wypożyczać, skonfiskował Wydział Oświaty lub zabrało Ministerstwo Oświaty.

Po obliczeniu wszystkich książek, które odesłano do instytucji oświatowych okazało się, że zaginęło 849 książek, ok. 500 dawnego gimnazjum: naukowych /ok. 200/, z przewagą geografii; historii /ok. 90/, a także książek obcojęzycznych /ok. 150/.

W 1948 r. bibliotekarką była osoba o inicjałach Z. K., a później od 1950 r. osoba podpisująca się T. R.(ola). Następnie „opiekunkami” biblioteki była B. Janicka /1953 r./ i Czesława Lisek /1954 r./. Nadzór nad biblioteką sprawowała najpierw wizytatorka F. Bunowa /1948 r./, a potem L. Brodowa /1950 r./ i J. Karczyńska /1956 r./ - Samodzielny Referat Kultury /Prezydium Dzielnicy Rady Narodowej Warszawa – Śródmieście/ oraz Halina Szczurowska główny księgowy.

Wówczas można było skorzystać nie tylko z głównego księgozbioru, istniały jeszcze biblioteczki przedmiotowe: biologii, chemii, fizyki, języka francuskiego i angielskiego oraz biblioteka ZMP. Taka koncepcja biblioteki prawdopodobnie zakładała możliwość szerszego oddziaływania na odbiorcę. Jednak od 12.06.1955 r. poszczególne działy zlikwidowano i książki przejęła biblioteka.

Po selekcji i konfiskacie *Dzieł* Józefa Piłsudskiego w 1948 r. przez Kuratorium Oświaty oraz selekcji książek dokonanej przez Wydział Oświaty na ich miejsce wprowadzono nowe. Początkowo w 1950 r. kupowano je, ale od 6.04.1951 do pocz. 1957 r. przydzielano książki z Budżetu Centralnego na podstawie obowiązującego rozdzielnika Sr. /szkół średnich/ Cz. 21, Dz. 2, Rozdz. 29 § 8 poz. „a” Ministerstwa Oświaty, Samodzielnego Wydziału Bibliotek Szkolnych i Pedagogicznych. Natomiast realizacją zamówień poszczególnych szkół zajmowało się Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej.

W ten sposób od roku 1949 zaopatrywano bibliotekę w tytuły podobne w tematyce:

1. Karola Marksa: *Walki klasowe we Francji 1848 – 1850, Pochodzenie rodziny, własności prywatnej i państwa*
2. Fryderyka Engelsa: *O zasadach komunizmu*
3. Karola Marksa i Fryderyka Engelsa: *Manifest komunistyczny*
4. Wszystkie *Dzieła* Włodzimierza I. Lenina
Włodzimierz I. Lenin:
5. *Referat o Rewolucji 1905 r.*
6. *O Komunie Paryskiej*
7. *Marks. Engels, Marksizm,*
8. *Dziecięca choroba „lewicowości” w komunizmie,*
9. *Imperializm jako najwyższe stadium kapitalizmu,*
10. *Ekonomika i polityka w epoce dyktatury proletariatu i artykuły z lat 1918 – 23,*
11. *O literaturze*
12. *Pierwszy Maja*
13. *Co robić? zagadnienia naszego ruchu*
14. *Krótki zarys życia i działalności*
15. *Rewolucyjna Dyktatura Demokratyczna*
16. *Krok naprzód, dwa kroki wstecz*
17. *Kwestia agrarna*
18. *Dwie taktyki socjaldemokracji*
19. *List do towarzysza o naszych zadaniach*
20. *Marksizm a rewolucjonizm*
21. *Kwestia narodowa w nowym programie*
22. *Kto to są „Przyjaciele ludu”?*
23. *Państwo i rewolucja*
24. Włodzimierza I. Lenina i Józefa Stalina: *O współzawodnictwie pracy;*
25. Wszystkie *Dzieła* Józefa Stalina
Józef Stalin:
26. *Marksizm a kwestia narodowo – kolonialna*
27. *Klasa proletariatu i partia proletariatu*

28. *O materializmie dialektycznym i historycznym*
29. *O wielkiej wojnie narodowej*
30. *Krótki życiorys*
31. *O podstawach leninizmu*
32. *O samokrytyce*
33. *W sprawie marksizmu*
34. *Marksizm a zagadnienia językoznawstwa*
35. *O rozbieżnościach partyjnych słów kilka*
36. *Międzynarodowy charakter Rewolucji Październikowej*
37. *Sprawozdanie polityczne KC na XVI Zjeździe WKP(b), 27 czerwca 1930 r.*
38. *Powstanie zbrojne*
39. *Chwila obecna a Zjazd*
40. *O socjaldemokratycznym odchyleniu*
41. *Raz jeszcze o socjaldemokratycznym odchyleniu w naszej partii*
42. *Rewolucja Październikowa a taktyka komunistów rosyjskich*
43. *Do młodzieży*
44. *O podstawach leninizmu*
45. *Ekonomiczne problemy*
46. *Marksizm a zagadnienia językowe*
47. *W sprawie marksizmu w językoznawstwie*
48. *O Leninie*
I dalej:
49. *Życie i walka Józefa Stalina*
50. *O Stalinie. Pieśni – wiersze. Inscenizacje*
51. *Pieśni radzieckie o Stalinie*
52. *Wiacesława M. Mołotowa: Zagadnienia polityki zagranicznej*
53. *Historia Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (Bolszewików). Krótki kurs*
54. *Jerzego Plechanowa: O roli jednostki w historii*
55. *Bolesława Bieruta: W walce o czujność*
56. *Nauki towarzysza Stalina*
57. *Pod sztandarem Frontu Narodowego i Do Nauczycieli Polskich: przemówienie Prezydenta RP Bolesława Bieruta na III Krajowym Zjeździe Związku Nauczycielstwa Polskiego oraz II Zjazd PZPR: sprawozdanie Komitetu Centralnego PZPR*
58. *Bolesława Bieruta i Józefa Cyrankiewicza: Podstawy ideologiczne PZPR*
59. *Michała Szulkina: Moskwa, stolica ZSRR*
60. *Antoniego Makarenki: Poemat pedagogiczny*
61. *Feliksa Dzierżyńskiego: Pamiętnik więźnia*
62. *wieloegzemplarzowe: Historia Polski Stanisława Arnolda, Celiny Bobińskiej i Żanny Koramowej*
63. *oraz Zygmunta Młynarskiego, wydana przez Szkołę Partyjną przy KC PZPR*
64. *Tadeusza Daniszewskiego: Historia ruchu robotniczego*
65. *Władysława Krajewskiego: Materializm dialektyczny a współczesna fizyka*
66. *Seweryna Żurawickiego: Towar i pieniądz oraz Kapitał i wartość dodatkowa*
67. *Hilarego Minca: Osiągnięcia i plany*
68. *Bronisława Minca: Obrót kapitału*
69. *Romana Zambrowskiego i Hilarego Chechłowskiego: W walce o rozwój spółdzielni produkcyjnej*
70. *Droga rozwoju wsi polskiej: materiały szkoleniowe dla zespołów szkoleniowych I stopnia i wieczorowych szkół politycznych.*
I towarzyszyła tego typu tekstom literatura radziecka:
71. *Mikołaja Ostrowskiego: Jak hartowała się stal*
72. *Aleksandra Fadiejewa: Młoda Gwardia*
73. *Włodzimierza Majakowskiego: Władimir Ilicz Lenin – Horoszo!*
74. *Włodzimierza Majakowskiego: Lenin*
75. *Maksyma Gorkiego: Matka*
76. *Michała Szołochowa: Cichy Don*
77. *Lwa Kassela: Moi drodzy chłopcy*
78. *Semena Babajewskiego: Kawaler Złotej Gwiazdy*
79. *Jurija Germana: Opowiadania o F. Dzierżyńskim*

80. Borysa Polewoja: *Opowieść o prawdziwym człowieku*
81. Borysa Polewoja: *My, ludzie radzieccy*,
82. Wasilija Ażajewa: *Daleko od Moskwy*
83. Dimitrija Furmanowa: *Czapajew* i jeszcze wiele innych.

Oczywiście obowiązywała jak zawsze statystyka. I wyglądała ona tak 7.02.1955 r.: „Stan czytelnictwa za I półrocze. Korzysta 256 uczniów. Wypożyczono 3530 tomów. Z lektury 1101, z literatury 1791, pop.-naukowych 589, marksistowskich 49.”

Dopiero od 1953 r. zaczęły pojawiać się na półkach lektury szkolne, a od roku 1954 można było wypożyczyć: *Potop*, *Krzyżaków*, *Popioły*, *Lalkę*, *Faraona*, *Dzieła Williama Szekspira* i *Dzieła Bolesława Prusa*.

Szkoła dostała również książki z „Akcji „Sp. Bibl.” zorganizowanej 26.08.1952 r. przez ówczesne Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Poza oficjalnym przydziałem od 1956 /do 1959 r./ można było zaopatrzyć się w książki na kiermaszu, ewentualnie kupić na tak zwanym wózku ulicznym czy księgarskim. W ten sposób biblioteka wzbogaciła się o *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego, Melchiora Wańkowicza: *Ziele na kraterze*, Marii Rodziewiczówny *Dewajtis*, *Lato leśnych ludzi*.

Znacznym wsparciem dla biblioteki były dary nauczycieli, m. in. p. Głębińskiego, p. Ewy Domaszewskiej i uczniów, np. Jacka Świdorskiego .

Podarowała również książki „ob. dyrektorka”, jak głosi notatka przy książkach Aleksandra Gitowicza i Borysa Briusowa: *Widzieliśmy Koreę* oraz „dar ob. dyrektorki” – Józef Stalin: *Zagadnienia leninizmu* – lub zapis: „zakupione przez ob. Dyrektorkę”: *Kalendarz młodzieżowy na 1953 rok*.

I w tym okresie zdarzyła się kradzież, miało to miejsce w nocy 26/27.08.1950 r., wówczas to zginęły: Wilhelma Feldmana: *Wypisy z historii literatury polskiej* /3 egz./, Bronisława Chlebowskiego: *Literatura polska 1755 – 1905*, Konstantego Wojciechowskiego: *Wiek oświecenia – historia literatury wieku oświecenia w Polsce*, 20 tomów *Wielkiej Ilustrowanej Encyklopedii Powszechnej Gutenberga*, Romana Zawilińskiego: *Dobór wyrazów. Słownik wyrazów bliskoznacznych i jednoznacznych do praktycznego użytku*, Michała Arcta: *Słownik ilustrowany języka polskiego* – t. 3. pozostał; *Wiedza o Polsce* T. 2. [Historja literatury w oprac. Konrada Górskiego i Jana Lorentowicza, *Historja teatru w Polsce* Jana Lorentowicza, *Historja budownictwa* w oprac. Władysława Tatarzewicza i Michała Walickiego, *Historja rzeźby w Polsce* w oprac. Szczęsnego Dettloffa i Wacława Husarskiego. *Historja malarstwa w Polsce* w oprac. Stefanji Zahorskiej] i *Wiedza o Polsce* T. 1 [Antropologia w oprac. Eugenji Stołyhwo, *Prehistorja* w oprac. Józefa Kostrzewskiego, *Pochodzenie ludów aryjskich* w oprac. Stanisława Poniatowskiego, *Słowiańszczyzna pierwotna i Historja polityczna Polski Piastowskiej* w oprac. Kazimierza Tymienieckiego, *Historja polityczna Polski jagiellońskiej* w oprac. Ludwika Kolankowskiego] oraz T. 3. [Geografja Polski w oprac. Tadeusza i Stefana Radlińskich, *Etnografja Polski* w oprac. Stanisława Poniatowskiego] oraz *Encyklopedia wychowawcza* T. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7.

Po powrocie na Myśliwiecką

Z ówczesnych zapisów rachunków wynika, że szkoła wróciła do swej dawnej siedziby przy ul. Myśliwieckiej podczas wakacji 1958 r.

Biblioteka tym razem znalazła swoje lokum w obecnej sali 56 /na pierwszym piętrze/, do którego należało zaplecze – pokój przylegający do biblioteki i sala nr 57- pokój pracy dla nauczycieli, w którym mogli w ciszy przejrzeć prasę pedagogiczną czy też książki z działu pedagogicznego, ewentualnie przygotować się do lekcji.

Od momentu podjęcia pracy w roku 1954 przez p. Różę Wykową – bratową prof. Kazimierza Wyki – bardzo znanego badacza i historyka literatury – rozpoczęła się reorganizacja biblioteki.

P. Róża Wykowa nie tylko wprowadziła formalną rejestrację zakupu książek czy sporządzanie wykazów książek oddanych przez uczniów za zagubione, a co najważniejsze zainicjowała porządkowanie księgozbioru i podjęła się wielkiego dzieła – jego scalenia. Na podstawie szczątkowych informacji, dokumentów pisanych odręcznie, często niemających rangi dokumentu urzędowego zbierano dane o wywiezionych i zaginionych książkach. Podstawą dla niej stał się „Protokół do książki ubytków” z dn. 3.09.1956 r.

Dlatego Protokoły: **nr 1 z dn. 18.07.1957 r.** /ustala też daty i miejsca, do których trafiły książki/ i **nr 21 z dn. 10.06.1962 r.** stanowiły podstawę do wycofania książek, które znalazły się na wykazach: Ministerstwa Oświaty, Wydziału Oświaty, WODKO i wpisane do książki ubytków od 780 – 2060, łącznie 1279 pozycji i jak informuje zapis drugiego dokumentu: „Na podstawie zamieszczonych na marginesie ksiąg inwentarzowych notatek, z których wynika, że poszczególne pozycje przekazano do dyspozycji Ministerstwa Oświaty” skreślono pozostałe 83 /3119 – 3201/. Również na tej liście ubytków znalazły się książki wyszczególnione w wykazie Ministerstwa Oświaty w 29.10.1955 r.

Dołączono do nich /do Protokołu nr 1 i 21/ Wyjaśnienie. „Na podstawie sprawozdań sporządzonych przez poprzednie bibliotekarki po kontroli księgozbioru w latach 1956, 1957 stwierdzamy, że w latach 1952 – 1955 wysłano do Ministerstwa Oświaty, Wydziału Oświaty, do WODKO łącznie 1948 książek. Część z nich wróciła do biblioteki w latach 1956, 1958 bez spisów i bez dowodów zatrzymania większości egzemplarzy w Ministerstwie.

Uwaga! Trzeba przyjąć, że ok. 120 książek przesłanych do Ministerstwa Oświaty w r. 1952, 3 wpisano do książki ubytków już w r. 1951 i 1952.” /

Uwaga, że w 1952 i 1953 r. odesłano do Ministerstwa Oświaty ok. 120 książek, nie potwierdzają dokumenty, którymi dysponuje biblioteka.

Poza tym aż trzy tytuły: dwadzieścia tomów *Wielkiej Ilustrowanej Encyklopedii Powszechnej Gutenberga* /3509/, Romana Zawilińskiego: *Dobór wyrazów. Słownik wyrazów bliskoznacznych i jednoznacznych do praktycznego użytku* /3512/, dwa tomy /trzeci został/ Michała Arcta: *Słownik ilustrowany języka polskiego* /3513/, o których wiadomo, że je skradziono z biblioteki /"Lista książek skradzionych z biblioteki szkolnej w nocy z /27.08.1950 r."/, zostały potraktowane w „Protokole nr 10” z dn. 8.07.1959 r. jako „cenne pozycje, które z całą pewnością już się nie odnajdzie” i zostały wpisane do ubytków.

Wynika z tego, że nie znano pisma „W sprawie selekcji księgozbioru” z 1952 r., które znajdowało się razem z dokumentem stwierdzającym kradzież, ani też nie brano pod uwagę udziału w konfiskacie Wydziału Oświaty.

A pozostałe, nieodnalezione do 1956 r., które nie znalazły się na urzędowych wykazach skreślono z książki inwentarzowej na podstawie Protokołu nr 22 z dn. 28.06.1962 r.: „Wg protokołu sporządzonego przez poprzednią bibliotekarkę dn. 23.06.1956 r. brakowało na półkach 1688 książek, które określono jako zagubione” – najpierw 632 pozycje, a potem w 1963 r. – 136, w 1964 r. – 208 pozycji, w tym 35 tomów odesłanych do Ministerstwa.

Już pod koniec lat pięćdziesiątych wycofywano książki sprzed wojny, /137 pozycji w 1958 r./, następnie 62 poz. w 1959 r jako „całkowicie zniszczone lub zdezaktualizowane do tego stopnia, że stały się bezużyteczne”, 52 książki w 14.04.1962 r., następne 70 /jako całkowicie zniszczone/ – w 1963 r. I działa się to i w latach siedemdziesiątych. Skreślano wówczas z inwentarza biblioteki książki przedwojenne jako „zużyte” i „zdekompletowane” /ok. 75 poz. 15.06.1970 r. i ok. 60 poz. 11.03.1970 r./.

Wycofywano książki propagandowe z lat pięćdziesiątych: 20 tytułów w 1961 r., w tym 8 tytułów broszur wykładów politycznych z r. 1949, a także skreślono z książki inwentarzowej 78 książek, jak głosi notatka: „Są to wieloegzemplarzowe pozycje o nikłej wartości literackiej /tzw. produkcyjniaki/, do których nie sięgają uczniowie, ani nauczyciele” /księga ubytków: 2989 – 3066; Protokół z dn.25.09.1961 r./

Zlikwidowano w 1958 r. „jako całkowicie w szkole nieprzydatną” Biblioteczke Przodowników Pracy – 86 pozycji. Należały do niej m. in. Aleksandra Ścibora – Ryłskiego: *Oraczewski i jego brygada*, *Stasiek Kaluga staje do współzawodnictwa*, *Górnice gołębie* oraz „*Pancerz*” *Józefa Szulca*, Stanisława Bartoszewicza i Stanisława Morgiela: *Goście cegły*, Karola Małcużyńskiego: *Była to wielka narada wytwórcza* i *Ofensywa hutnicza rozwija front*, Piotra Czebalina: *Bohater pracy socjalistycznej Iwan Walegura*, Piotra Trzczińskiego: *Trójki tynkarskie*, Teodora Muraszewa: *Lekarze motorów*, Szczepana Kuderskiego: *Czerwona Trzebinia*, Lubovy I. Ananiewy: *Zwiększymy produkcję przędzy*, Illiariona P. Jankina: *Ze wspomnień Stachanowca* i wiele innych.

Po kilkukrotnych kontrolach musiano wycofać nieodnalezione cenne pozycje, m. in.: Waldemara Osterloffa: *Wychowanie obywatelskie i oświata powszechna: z pism współpracowników Komisji Edukacji Narodowej dla seminarjów nauczycielskich i wychowawców i Przodownicy myśli pedagogicznej na Zachodzie od czasów odrodzenia: obrazy i szkice*, Aleksandra Jaworskiego i Mieczysława Ziemnowicza: *Języki nowożytne*, Benedykta Kubskiego: *Twórczość nauczyciela a nowe programy*, Michała Arcta: *Słownik ilustrowany języka polskiego*, Manfreda Kridla: *Literatura polska*, Aleksandra Brücknera: *Dzieje literatury polskiej*, Juliana Krzyżanowskiego: *Historia literatury*, Wilhelma Feldmana: *Współczesna literatura*, Ignacego Chrzanowskiego: *Z epoki romantyzmu*, Wilhelma Adolfa Bruchnalskiego, Tadeusz Sinki i in.: *Dzieje literatury pięknej*, Franciszka Barańskiego: *Dzień Bożego Narodzenia – kolędy*, Kazimierza Ajdukiewicza: *Propedeutyka filozofii* i in.

Porządkowanie księgozbioru, z ustalaniem brakujących książek i ich wycofywaniem zaczęło się w 1955 r. i trwało aż do 1964 r.

Tę mrówczą, a zarazem tytaniczną pracę wykonywała pani Róża Wykowa, do której później dołączyła pani Władysława Wasilewska i obie wspólnie dokonały wielkiego dzieła – reorganizowały księgozbiór szkolny i uporządkowały dokumentację biblioteczną. Sporządzone przez nie dokumenty są szczegółowo dokładne i bardzo precyzyjne w opisie. O niezwykłej pracowitości i sumienności p. Róży Wykowej wspomina p. Danuta Rychcik, dlatego p. Władysława Wasilewska, doceniając jej cały dotychczasowy wysiłek i trud włożony w rekonstrukcję księgozbioru, usilnie zabiegała o jej pozostanie w bibliotece.

Z inicjatywy p. Władysławy Wasilewskiej powstał Zespół Biblioteczny – grupa obsługująca bibliotekę, w jej skład wchodziła przedstawiciele poszczególnych klas, łącznicy z biblioteką oraz wszyscy zainteresowani. Na skrzętnie protokołowanych zebraniach, które odbywały się raz w miesiącu, składano sprawozdania z wykonanych prac, a jednocześnie ustalano następne, np. przygotowanie wystawek, okładanie książek czy prezentacje nowości z zaleceniem ich przeczytania. Jednak podstawowym tematem tych spotkań było czytelnictwo klas, analizowano statystyki i dyskutowano o różnych możliwościach propagowania idei czytania. Następnie na posiedzeniach rady pedagogicznej informowano nauczycieli o wyróżniających się klasach i o osobach.

I tak pani Małgorzata Sobczyk-Makowska (r./ matury 1966) wspomina tamte czasy:

„Rozpoczynając w 1962 r. naukę w Liceum im. Batorego już byłam zarażona bakcylem bibliotekarstwa. Wiedziałam, że będzie to mój zawód i dlatego każdą wolną chwilę spędzałam w bibliotece szkolnej, narażając się na utyskiwanie Mamy, że tak późno wracam ze szkoły. I tak poznałam dwie panie bibliotekarki, które utwierdziły mnie w moich wyborach. Pani Róża Wykowa i pani Władysława Wasilewska prowadziły tę bibliotekę od lat. Stworzyły z niej wspaniałą, wzorcową bibliotekę, centrum samokształcenia dla uczniów i nauczycieli. Organizowano w niej również instruktażowe lekcje przysposobienia czytelniczego dla bibliotekarzy szkół warszawskich. Obydwie Panie, borykając się z historycznymi zawirowaniami dotyczącymi selekcji księgozbioru stworzyły znakomity warsztat informacyjny w postaci rzetelnych katalogów i kartotek zagadnieniowych. Często byłam proszona o kopiowanie (oczywiście ręczne) kart katalogowych, obsługiwałam również czytelników i brałam udział w różnego rodzaju pracach pomocniczych. Wszystko to miało służyć udoskonalaniu biblioteki i jej lepszej organizacji.”

Atmosfera pasji i fascynacji, jaka panowała wokół p. Róży Wykowej i p. Władysławy Wasilewskiej, udzielała się innym. Potrafiły więcej – zarazić miłością do książek. I to p. Władysława Wasilewska pozostawiła swoją uczennicę, Małgorzatę Makowską, która w przyszłości w myśl jej idei i poczynań dokonała reorganizacji biblioteki, z komputeryzacją włącznie. Sama, z własnej inicjatywy powodowana troską o bibliotekę, pojawiła się w szkole ze swoją koncepcją komputeryzacji. I tak zaczęła się później jej wielka przygoda zharmonizowania książki z komputerem.

Innowację wprowadziła p. Władysława Wasilewska. Od 1958 r. obowiązywał wolny dostęp do regałów, ale od tego momentu do półek zaczęły znikać książki, wskazując na te incydenty protokoły ubytków /m. in. Protokół ubytków nr 14/64, w którym napisano o kradzieży książek w latach od 1958/1959 i 1960/1961. Jak wspomina pani Danuta Rychcik, pani Władysława Wasilewska bardzo ubolewała z tego powodu, tym bardziej że nie tylko służyła bibliotece pełnym oddaniem i wysiłkiem, ale też podarowała bibliotece 16 swoich cennych książek /w 1960 r./. Do tej pory większość z nich zachowała się: *Grunwald 1910 – 1960*, Tadeusz Konwicki: *Dziura w niebie*, Zenon Kosidowski: *Gdy słońce było bogiem*, *Almanach młodych*, Michał Lermontow: *Bohater naszych czasów*, Thor Heyerdahl: *Wyprawa Kon – Tiki*, Józef Władysław Reiss: *Elementarz muzyczny*.

Biblioteka miała szczęście, bowiem spotkały się dwie niezwykle osoby, nawzajem się uzupełniające, jedna uosabiała pracowitość, druga pomysłowość, dzięki temu stworzyły w sposób doskonale profesjonalny nowoczesną bibliotekę szkolną. Później, w latach osiemdziesiątych miał się spotkać się podobny tandem Małgorzata Jagielska i Ewa Zawadzka.

W 2008 r. z inicjatywy Stowarzyszenia Wychowanków Liceum im. St. Batorego w uznaniu zasług p. Władysławy Wasilewskiej nazwano bibliotekę jej imieniem.

Od lat siedemdziesiątych obowiązywała polityka rozdzielnictwa międzyszkolnego polegająca na przekazywaniu wieloegzemplarzowych tytułów i książek nieprzydatnych Bibliotece Składowej przy Szkole Podstawowej nr 48, ul. St. Sempołowskiej 4, do której 30.11.1970 r. przesłano wycofaną w dużych ilościach klasykę polską – 407 woluminów, jak czytamy w protokole, „jako nieprzydatne dla księgozbioru typu licealnego; są to nadwyżki wieloegzemplarzowe. Wśród nich znalazła się spora część księgozbioru dawnego gimnazjum /146 poz./

I w ramach tej wymiany od 1970 do 1980 r. biblioteka nasza dostała 748 książek, a w 1975 r. naszą bibliotekę wsparła 210 książkami Szkoła Podstawowa nr 4, ul. Nowolipie 8.

Do pomnożenia księgozbioru w niemałym stopniu przyczyniły się dary samych nauczycieli, np. dyr. Henryka Orskiego, p. Witolda Berezeckiego, p. Różyckiej i in., a także uczniów Stefana Gryfa i in.

Nie zapominają o szkole jej absolwenci, którzy w dowód pamięci o niej przekazują swoje prace. Ryszard Czugajewski /4.03.1972/ dał przez siebie napisaną książkę: *Na barykadach, w kanałach i gruzach Czerniakowa* i Teofil Bielecki, współautor książki: Teofil Bielecki, Jan Ławski: *Gdy umilkły ostatnie strzały* 4.03.1972.

Przyłączyli się również inni spoza szkoły: Leon Kruczkowski przekazał 107 książek, w przeważającej części lektury szkolne i cenne pozycje, m. in. Edgar Allan Poe, William Faulkner: *Absalomie, Absalomie*;

Stanisław Dygat: *Rozmyślenia przy goleniu i Jezioro Bodeńskie*, Bolesław Leśmian: *Szkice literackie*, Rainer Maria Rilke: *Poezje*, Paul Eluard: *Wiersze*

Natomiast Seweryna Szmaglewska ofiarowała 25.04.1963 r. dwie napisane przez siebie powieści: *Zapowiada się piękny dzień* i *Dymy nad Birkenau* z notatką: „Z okazji zbliżających się Dni Oświaty, Książki i Prasy przesyłam dwie swoje książki dla Biblioteki Liceum im. St. Batorego w nadziei, że zostaną włączone do księgozbioru szkoły o tak pięknych tradycjach. Łączę przyjazne życzenia dla Wychowanków i Młodzieży”, a następnie 12.01.1966 r. *Krzyk wiatru* z dedykacją autorską. Tak samo w 1959 r. Jan Leszek Dulęba /i Wojciech Dworczak/, współautor *Podróż za trzy grosze* przekazał swoją książkę czy Marta Wyka 7.03.1971 – autorka wstępu do *Wybór poezji* Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego /wyd. 2., Wrocław, „Ossolineum”, 1970 .

Swój udział w akcji pomocy szkole miało KC PZPR 15.03.1964 /16 poz./, z literatury pięknej /Karen Blixen: *Pożegnanie z Afryką*, Jan Jakub Rousseau: *Nowa Heloiza*/, z historii literatury George’a Bidwella: *Walter Scott*/ czy Kuratorium, które 12.06.1963 r. za pomoc w zorganizowaniu III etapu konkursu czytelniczego „Tysiąclecie Państwa Polskiego” dało szkole 20 książek.

Niemalą wkład w rozbudowę księgozbioru szkolnego ma Państwowe Wydawnictwo Naukowe, które przez dwadzieścia lat regularnie wspomagało bibliotekę, dzięki czemu wzbogaciła się ona o 1409 książek.

Ale i sama szkoła w latach sześćdziesiątych obdzieliła swoimi zasobami inne biblioteki: Szkoły Podstawowej nr 12 /77 książek/, Szkoły Podstawowej nr 176 /280 książek/, Szkoły Podstawowej nr 272 /83 książek/, a 7. 04.1964 r. 433 tomów przekazała redakcji „Polityki” /dla Szkół 1000 – lecia/.

Dlatego wkrótce uznano ją za wzorcową, w której regularnie organizowano konferencje metodyczne i przeprowadzano lekcje pokazowe.

Lata osiemdziesiąte

Biblioteka w swej historii w latach osiemdziesiątych cieszyła się ogromną popularnością. Prowadziły ją wówczas Ewa Zawadzka i Małgorzata Jagielska. Zakres ich prac wyglądał imponująco biorąc pod uwagę tradycyjny, kartkowy system wypożyczeń i zwłaszcza kiedy biblioteka odnotowywała rekordową ilość odwiedzin dziennie /od 150 do 180/.

Poza podstawowymi obowiązkami, które wykonywały /np. prowadzenie na bieżąco kartoteki: zagadnień, utworów i fragmentów literackich oraz lekcji bibliotecznych nt. korzystania z warsztatu informacyjnego, uczestnictwo w procesie pedagogicznym, śledzenie na bieżąco rynku wydawniczego, konsultacje z nauczycielami w sprawie potrzebnych im książek i zakup nowości wydawniczych im odpowiadających/, należałoby wymienić jeszcze inne. Ale w tym przypadku można odwołać się do relacji p. Ewy Zawadzkiej:

„- pozyskałyśmy dla biblioteki beletrystyczny i naukowy (Encyclopaedia Britannica) księgozbiór obcojęzyczny, głównie angielskojęzyczny – w formie daru od Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy /349 książek/
- w zakresie opracowania formalno-rzeczowego księgozbioru wydzieliliśmy w katalogu, w obrębie literatury obcej, literatury narodowe
- planując skomputeryzowanie biblioteki, zakupiliśmy program biblioteczny MAK i ukończyliśmy kurs obsługi tego programu
- zapewniałyśmy fachową informację biblioteczną
- przygotowujemy nagrody książkowe i dyplomy dla uczniów i absolwentów
- przyjęliśmy delegację bibliotekarzy amerykańskich /przygotowanie we współpracy z p. wizytator Barbarą Tomkiewicz/”

Ich zabiegi o powiększenie księgozbioru były niezwykle, tym bardziej że trudno było zdobyć w tamtych czasach ciekawe książki. I godne podziwu są ich starania o wzbogacenie księgozbioru o pozycje wówczas nieosiągalne i rzadkie, a znaczące dla literatury i nauki. Do dnia dzisiejszego sięga się do niego najchętniej, zwłaszcza korzystają z niego absolwenci, którzy nie mogą dotrzeć do książek w swoich bibliotekach uniwersyteckich. A trzeba pamiętać, że jedyną możliwością zaopatrzenia się w książki było zamawianie ich w „Uniwersusie” /1989 r./, gdzie nasza szkoła miała swoją półkę, na którą odkładano wybierane przez nią poszukiwane pozycje. Dlatego bibliotekarki musiały, z pomocą p. Danuty Rychcik często zaglądać do księgarni, by wyłowić cenne i potrzebne dla szkoły tytuły. Potrafiły wśród tandety i szmiry rozpoznać książki wartościowe i ciekawe.

Miały o tyle łatwą sytuację, że ówczesny Komitet Rodzicielski nie oszczędzał na wydatkach wydawniczych /w 1992 r. – 738 książek, rok później - 1327/. Dla niego biblioteka była priorytetem w całym systemie kształcenia i wychowania, a ówczesna polityka dyrekcji zmierzała ku wzbogaceniu biblioteki jako podstawowej komórki kształcącej w szkole.

Mogę to powiedzieć z własnego doświadczenia, można było liczyć na wspaniałą obsługę, bowiem potrzebne mi materiały na lekcje języka polskiego były przygotowane perfekcyjnie i z wielkim zapałem. Albowiem panie te nie tylko były pracowite, ale miały świetnie przygotowanie zawodowe i pedagogiczne, a wielki takt i kultura przysporzyły im wielu sympatyków, którzy później mocno odczuli ich odejście.

Wolny dostęp do półek gwarantował pełny sukces biblioteki. I o tym okresie można powiedzieć, że biblioteka była przyjazna i otwarta na czytelnika, respektująca nie tylko jego potrzeby, ale i szanująca jego wygodę.

Od lat osiemdziesiątych dzięki darom księgozbioru znacznie się wzbogacił. Trudno nawet wszystkie je wymienić. Wspomogły go liczne instytucje / Instytut im. J.W. Goethego w Warszawie, Instytut na rzecz Demokracji w Europie Wschodniej, „Książka i Wiedza”, Agencja Autorska/, szkoły /np. Zespół Szkół Ekonomicznych nr 9 w Otwocku, D.S. „Babilon” Politechniki Warszawskiej/ i osoby prywatne, jak p. Cegielska /100 książek/ czy wpisano również do książki inwentarzowej zbiory Bronisława Anlena przekazane bibliotece 10.01.1987 r.

Z powodu rozrastającego się księgozbioru – grożącego uszkodzeniem stropu – we wrześniu 2000 r. ze względów bezpieczeństwa postanowiono przenieść księgozbiór na parter. Przeprowadzka księgozbioru trwała dwa miesiące, podczas których uczniowie pod nadzorem bibliotekarek i nauczycieli pomagali w organizowaniu biblioteki w nowych pomieszczeniach na parterze i w piwnicy.

W pracowni fizycznej /sala nr 10/ urządzono mediatekę, a w sali poniżej /dawnej pracowni zajęć technicznych/ magazyn. Dopiero później, w lutym następnego roku dołączono pracownię fizyczną do biblioteki i utworzono w niej czytelnię. Podstawową zasadą kompleksu biblioteki była idea integralności pomagająca w szybkim dotarciu użytkowników do informacji. Odnajdując ją w Internecie, można było ją bez trudu i szybko skorygować z danymi zawartymi w książce szkolnego księgozbioru, a pomocną była możliwość swobodnego poruszania się między czytelnią a mediateką.

Wprowadzenie Internetu do biblioteki wymogło komputeryzację księgozbioru. Z pomocą przyszyła p. Małgorzata Makowska, absolwentka szkoły, a zarazem uczennica p. Władysławy Wasilewskiej. Opracowała ona na nowo koncepcję komputeryzacji, bo wprowadzone jej pierwsze próby były nieprofesjonalnie, dlatego należało cały dotychczasowy zapis komputerowy wycofać i stworzyć od początku bazę danych. Posłużyły dla tych celów książki inwentarzowe, które stanowiły podstawę opisów bibliograficznych. I tak podczas wakacji 2002 r. powstała baza danych, którą przez następne cztery lata uzupełniała i korygowała p. Małgorzata Makowska. Również za jej sprawą zorganizowano rekonstrukcję dawnego działowego układu księgozbioru i uporządkowano dokumentację księgowo – finansową biblioteki. Zatem biblioteka zawdzięcza jej obecny kształt i charakter. Dzięki niej rozwija się współpraca z Biblioteką Liceum im. Agnieszki Osieckiej. W ramach kontaktów biblioteka otrzymała 390 książek.

Poza znaczącym wsparciem przez Komitetu Rodzicielskiego, a później Rady Rodziców, w latach dziewięćdziesiątych pojawiło się wielu darczyńców, którzy zasilili bibliotekę książkami. Należeli do nich i absolwenci /Władysław Kulesza: *Ideologie naszych czasów*, Juliusz Bogdan Deczkowski, autor książki „*Wróbel*” z „*Kamieni na szaniec*”, jak i różne osoby z zewnątrz /p. Ewa Ryll, p. Piasecka, p. E. Kabatc, p. Wacław Bulzacki/ czy instytucje /np. Biblioteka Centrum Zbiorów Edukacyjnych, PZU S.A. Inspektorat w Warszawie/ i wydawnictwa / WSiP, „Prószyński i S-ka”/. Niezawodni są sami nauczyciele /p. Joanna Szcześniak, p. Anna Bogobowicz, p. Maria Grundman, p. Lilianny Bartosik, p. Krystyna Naruszewicz i ks. Marek oraz p. Marcin Miros / i oczywiście uczniowie, którzy dzielą się swoimi podręcznikami z młodszymi kolegami.

Dzięki istniejącej polityce zakupu „złote lata” biblioteki zapoczątkował rok 1970 i trwał aż do końca lat dziewięćdziesiątych. Wówczas księgozbiór wzbogacił się o 37934 egzemplarzy /były lata: 1989, kiedy zakupiono 1261 książek czy 1987 – 1058/, dzięki temu można było odbudować wartość księgozbioru dawnego gimnazjum, wprowadzając do niego nowe tytuły na miarę już nowych czasów. Obecnie tylko dzięki darom biblioteka ma szansę powiększyć swój stan posiadania.

Nowe czasy, nowe technologie pozwoliły wypracować nowy kształt biblioteki, którą traktuje ją jako nowoczesne centrum informacji, gdzie książki koegzystują z elektronicznymi nośnikami przekazu /DVD, CD-ROM/.

Biblioteka Gimnazjum i Liceum im. St. Batorego przeżyła dwa kataklizmy: wojnę i likwidację szkoły, które zdziesiątkowały księgozbiór, a jego część utracono bezpowrotnie, np. „Biblioteczkę Józefa Piłsudskiego”. Zaledwie znikoma część książek wróciła. Jedną wręcz przez szczęśliwy zbieg okoliczności. Właśnie jej los jest egzemplifikacją dziejów biblioteki Gimnazjum i Liceum im. St. Batorego – /1475/ *Włast* Wandy Leliwy /rok wyd. 1911/. Ocalała z pożogi wojennej, ale później 29.10.1955 r. odesłano ją do Wydziału Bibliotek Ministerstwa Oświaty, więc 15.06.1962 r. wpisano ją do książki ubytków /3141/. Wróciła do biblioteki szkolnej 7.01.2004 r., dzięki p. Sławomirowi Bańburze, sołtysowi Topolina /gmina Wieliszew/:

„Jesienią ubiegłego roku, wszedłem w posiadanie kilkudziesięciu kilogramów makulatury książkowej. Przeglądając owe książki, natrafiłem na egzemplarz z 1911 r. powieści *Włast*, na której widnieją stemple Biblioteki Gimnazjum Męskiego im. Stefana Batorego w Warszawie i Biblioteki Państwowego Gimnazjum im. Stefana Batorego w Warszawie.

Jak się zorientowałem, obecnie szkoła kontynuuje tradycje ww. placówek, wobec czego przesyłam Państwa własność.”

copyright by: Bogna Dziędziniewicz